

KORONAEPIDEMIAN VAIKUTUKSET RAHAPELIONGELMIA KOHDANNEISIIN PELAAJIIN JA LÄHEISIIN -KYSELY

2020

20. TOUKOKUU

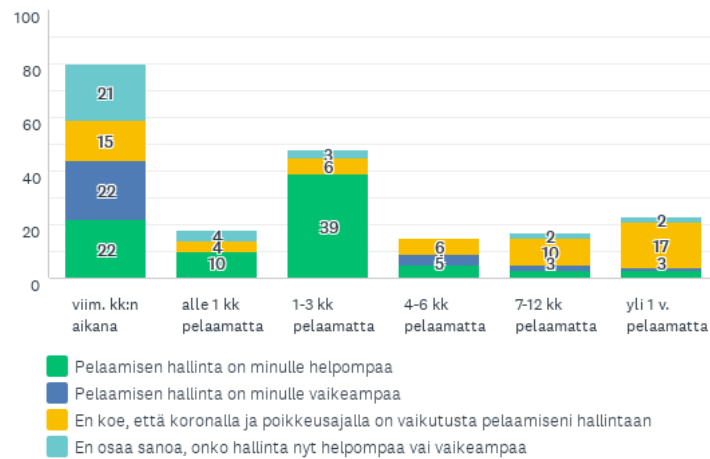
KYSELYN TULOKSET (9.4-7.5.2020)
RAPORTTI 2

Koronaepidemian vaikutukset rahapeliongelmia kohdanneisiin pelaajiin ja läheisiin

Perustietoa kyselystä:

- **Toteuttajat:** Pelirajat'on-toiminta, Pelituki ja Päihdelinkki
- **Kohderyhmä:** Pelaajat ja läheiset, joille rahapelaaminen on aiheuttanut ongelmia tai hallinnan haasteita juuri nyt tai joskus aiemmin.
- **Kyselyn tarkoitus:** Selvittää, miten koronaepidemian aiheuttama poikkeusaika (pelimahdollisuuksien kaventuminen & koronan aiheuttama kuormitus) on vaikuttanut ongelmapelaamista kokeneiden rahapelaamiseen sekä pelaajien läheisiin.
- **Kyselyn sisältö:** pelaajille 3 avointa ja 8 monivalintakysymystä, läheisille on 2 avointa ja 6 monivalintaa. Pakollista ohjauskysymystä (pelaaja, läheinen, ei kohderyhmää) lukuun ottamatta kaikki kysymykset vapaaehtoisia.
- **Vastaustapa ja vastaajat:** Nettilomake auki 9.4.20 lähtien, pidetään auki koko koronaepidemian ajan. Neljän ensimmäisen viikon aikana (9.4. – 7.5.2020) kyselyyn vastasi 280 hlöä: 214 ongelmapelaajataustaista, 53 läheistä ja 13 ei kohderyhmään kuuluvaa. 63 henkilöä vastasi palveluiden sivujen kautta (linkkiä jaettiin mm. someissa) ja 222 vastasi suoralla sähköpostipyynnöllä. Lähestyimme suoraan henkilöitä, jotka ovat olleet kiinnostuneita Pelirajat'on -toiminnan vertaistuen palveluista viimeisen kahden vuoden aikana ja sallineet suoran yhteydenoton. Ei ole tiedossa, kuinka moni heistä on osallistunut varsinaiseen toimintaan. Tätä ei myöskään kyselyssä selvitetty.
- **Kyselyn yleistettävyys ja tulkinta:** Kyselyyn on saanut vastata netissä kuka tahansa, joten tuloksia ei voi yleistää koskemaan kaikkien ongelmapelaajien kokemuksia korona-ajasta. Aineistossa korostuvat netissä pelaavat, tukipalveluista kiinnostuneet ja toipumistyötä jo tekevät. Tulosten tilastollista merkitsevyyttä ei ole selvitetty. Tuloksia tulee tulkita suuntaa antavina, reilun kahdensadan ongelmapelaajan kokemuksina.
- **Tilastoraportti ja laadullinen analyysi:** Pelaajien kyselyistä on kaksi raporttia. Tilastoraportissa (1) vertaillaan eri pelaajavastaajaryhmien monivalintavastauksia ja kuvataan vastaajajoukkoa. Laadullisessa analyysissä (2) kuvataan puolestaan kyselyyn vastanneiden pelaajien avovastausten sisältöjä ja niistä tehtyä analyysia. Nämä kaksi raporttia (1 ja 2) täydentävät toisiaan. Läheisten vastaukset analysoidaan tarkemmin myöhemmin julkaistavissa raporteissa.

K4. Milloin olet viimeksi pelannut? Kaikkiaan kyselyyn vastanneista (N=202) kuvasivat tilannettaan pelaamisen suhteen seuraavan kuvion osoittamalla tavalla:

”Ehkä totun olemaan ajattelematta pelaamista. Tai sitten tulee tosi huono jakso, kuten usein taukojen jälkeen.”

K8. (Onko rahapelaamisesi muuttunut koronaepidemian aikana?) Kuvaile havaitsemiasi muutoksia tarkemmin. Mistä ajattelet muutoksen johtuvan? (N=94)

Rahapelejä viimeisen kuukauden aikana pelanneiden avovastauksissa toistui kokemus siitä, että heidän on helpompi olla, kun peliautomaatit ovat kiinni. Helpommalla ololla viitattiin esimerkiksi siihen, että kaupassa voi asioida ilman riskiä pelaamisesta automaateilla. Lisäksi vastaajat mainitsivat peliautomaattien kiinniolon vaikuttavan yleisesti peliajatusten vähenemiseen. Peliautomaattien sulkemisen ja vedonlyöntikohteiden supistumisen kerrottiin vaikuttavan yhtäältä todellisen pelikäyttäytymisen vähentymiseen, mutta toisaalta osa vastaajista kertoi myös siirtyneensä nettipeleihin ja arpoihin. Osa netissä rahapelejä pelanneista vastaajista olivat kertomansa mukaan käyttäneet peleihin enemmän rahaa poikkeustilanteesta johtuen. Pelaamisen tai pelihoukutusien lisääntymiseen vastaajat erittelivät syiksi muun muassa ahdistuksen, stressin, yksinäisyyden, työttömyyden, tekemisen puutteen ja lisääntyneen ajanvieton kotona. Muutamasta vastaajista mainitsivat, että poikkeustilanteessa säästyy rahaa, kun pelimahdollisuudet ovat kaventuneet. Toisaalta useampi vastaaja kertoi, että on pelannut poikkeustilanteessa rahapelejä toimeentulon pikaisen kohentumisen toivossa, toisin kuin muut vastaajaryhmät. Osa vastaajista tiedosti, että heidän pitää rajoittaa omaa pelaamistaan. Muutamasta mainitsivat lopettaneensa pelaamisen, mutta aloittaneensa pelaamisen jälleen poikkeustilanteen vuoksi.

” Hankalinta oli päästä kaupasta pois jos lompakossa sattui olemaan kolikoita niin pitihän ne koittaa tuplata. Nyt on helpotus kun pääsee kaupasta ilman pelaamista ja ei tule sitä katumusta kun oli rahat taas hävinny koneisiin. ”

” Pelaan tietenkin vain netissä. Jos voitan enemmän, saatan pelata tuntitolkulla. On vielä vaikeampi kotiuttaa rahoja kuin pelikoneilla.”

Rahapelejä 1-3 kuukautta pelaamatta olleiden vastauksista lähes puolessa mainittiin myös peliautomaattien sulkemisen aiheuttaneen heissä helpotusta samoin, kuten rahapelejä viimeisen kuukauden aikana pelanneet kertoivat. Kauppojen ja kioskien peliautomaattien sulkemisen lisäksi vastaajaryhmä mainitsi hyvänä asiana, että myös muut pelipaikat, ravintolat ja kasinot ovat kiinni poikkeustilanteessa. Muutamasta vastaajista olivat lisänneet tilanteen johdosta myös estoja nettipeleihin, jotta minkäänlaiset pelimuodot eivät heitä houkuttaisi. Rahapelejä 1-3 kuukautta pelaamatta olleiden avovastauksissa erottui pelaamisen lopettamisen ja poikkeustilanteen kannalta kaksi näkökulmaa. Osa kertoi lopettaneensa pelaamisen jo aiemmin ennen poikkeustilannetta ja heidän mukaansa kaikenlaisen pelitarjonnan väheneminen on vaikuttanut myös peliajatusten vähenemiseen. Osa vastaajista

puolestaan kertoi, että he ovat yrittäneet lopettaa pelaamisen jo ennen poikkeustilannetta mutta vasta nyt poikkeustilanteessa ja pelitarjonnan vähennyttyä se on todella onnistunut ilman retkahduksia.

” Lopetin pelaamisen jo ennen kuin koronaepidemia alkoi. Koronasta on ollut minun pelaamisen lopettamiselle hyötyä. Urheiluedonlyönnissä kohteet eivät ole nyt ollenkaan kiinnostavia pelata ja on hyvä kun rahapeliautomaatit ovat suljettu.”

Rahapelejä 4-6 kuukautta pelaamatta olleet vastaajat kertoivat poikkeustilanteen aiheuttaneen hieman mieleen nousseita peliajatuksia, kuitenkin aiheuttamatta varsinaista pelaamista tai siihen retkahtamista. Vastaajat kokivat peliautomaattien sulun helpottavana tekijänä arjessa edellä mainittujen vastaajaryhmien (viimeisen 1 kk:n aikana pelanneet ja 1-3 kk pelaamatta olleet) kertomaa mukaillen.

”Hiukan nousut pelaamisajatuksia, ennen epidemiaa ei ollut.”

Rahapelejä 7-12 ja yli 12 kuukautta pelaamatta olleiden vastauksissa ei esiintynyt poikkeustilanteen aiheuttamia muutoksia ajatuksissa tai käyttäytymisessä verrattuna muihin vastaajaryhmiin. Osa vastaajista arvioi kuitenkin yleisellä tasolla, että peliautomaattien sulkeutuminen on hyvä asia monen ongelmallisesti pelaavan kohdalla.

” Ei muutoksia, mutta jos olisin vielä aktiivinen pelaaja niin olisi varmasti vieroitusoireita kun pelikoneet kiinni. ”

K10. Jos koet, että tämä poikkeustilanne saattaa vaikuttaa jatkossa pelaamisesi hallintaan, kerro vielä tarkemmin ajatuksistasi. Mitä mahdollisuuksia tai riskejä näet? (N=75)

Rahapelejä viimeisen kuukauden aikana pelanneet vastasivat tilanteen aiheuttavan helpotusta, koska rahapeliautomaatit ovat kiinni. He kertoivat ajattelevansa pelaamista vähemmän ja kuvasivat pelaamisesta irrottautumisen olevan helpompaa, kun pelaamisen mahdollisuudet ovat kaventuneet koronaepidemian aiheuttamassa poikkeustilanteessa. Osa vastaajista mainitsi, että he näkevät tilanteen uutena alkuna ja mahdollisuutena pelaamattomuudelle. Siksi he myös uskoivat tulevaisuuteen ja omien tapojen muuttumiseen. Konkreettisenä myönteisenä asiana poikkeustilanteessa vastaajat mainitsivat muun muassa rahan säästymisen ja auttamispalveluiden saavutettavuuden lisääntymisen digitalisoitumisen vuoksi. Vastauksista nousi esille selkeästi myös toive pelikoneiden vähentämisestä ja kiinni pitämisestä pysyvästi poikkeustilanteen päätyttyäkin. Toisaalta rahapelejä viimeisen kuukauden aikana pelanneet kertoivat, että poikkeustilanne on aiheuttanut yksinäisyyttä, ahdistusta, tylsyyttä ja masennusta, jonka he kertoivat lisänneen pelaamistaan. Heillä oli ollut huolta taloudellisesta toimeentulosta ja työllisyydestä, ja osa vastaajista kertoi käyttäneensä pelaamista ratkaisukeinona taloudellisiin ongelmiin. Vastaajat mainitsivat myös siirtyneensä muihin pelitapoihin (pääosin nettipeleihin) pelikoneiden sulkeuduttua. Lisääntyneen ajan ja tekemisen puutteen vastaajat kertoivat johtaneen myös pelaamisen lisääntymiseen. Jotkut vastaajat mainitsivat poikkeustilanteen aiheuttaman huolen ja stressin omasta terveydestä aiheuttaneen pakopelaamista. Useissa vastauksissa toistui myös pelko pelaamiseen ratkaisemisesta poikkeustilanteen päätyttyä. Vastaajat epäilivät, että pelaamattomuus ei välttämättä tule jatkumaan, kun tilanne normalisoituu.

” Joku helpotus siinä on ku ei voi pelata kaupoissa ja R:llä.”

” Toivon, mutta kuitenkin epäilen että pelaamiseni vähenisi. En pidä itseäni vahvana vastustamaan sitä että kaikki ylimääräinen ja lainattu raha menee automaatteihin.”

Rahapelejä 1-3 kuukautta pelaamatta olleista useat kuvailivat peliautomaattien sulkemisen olleen ratkaisevaa pelaamisen lopettamisen kannalta. Vastaajat kertoivat pelaamisen liittyvien mielihalujen vähentyneen, kun tilalle on tullut muuta tekemistä. Verrattuna viimeisen kuukauden aikana pelanneiden vastauksiin, 1-3 kuukautta pelaamatta olleet kuvailivat myös poikkeustilanteen antaneen tilaa käsitellä pelaamisen taustalla olleita asioita. Osa vastaajista kertoivat tilanteen mahdollistavan toipumista ja todellista halua muuttua. Vastauksissa toistui toive peliautomaattien vähentämisestä ja laajemmin koko rahapelijärjestelmän muuttumisesta. Toisaalta rahapelejä 1-3 kuukautta pelaamatta

olleet kertoivat poikkeustilanteen aiheuttaneen houkutusta nettipelaamisen aloittamiseen. He kuvailivat tuntevansa myös pelkoa ja epävarmuutta tulevaisuudesta. Poikkeustilanteen normalisoitumisen tunnistettiin aiheuttavan riskin retkahdukselle ja pelaamisen aloittamiselle uudelleen samoin kuin viimeisen kuukauden aikana rahapelejä pelanneet kertoivat.

”-- Nyt tämän tilanteen johdosta, olen yli kuukauden pystynyt olemaan pelaamatta, mikä itselle yleensä on ollut muuten todella todella harvinaista yli 20 peliongelmaisen vuoden aikana.”

Rahapelejä 4-6 kuukautta ja 7-12 kuukautta pelaamatta olleet kuvasivat peliautomaattien kiinniolon vaikuttavan pelihoukutuksen vähenemiseen entisestään. Toisaalta he raportoivat myös poikkeustilanteen ja kotiolojen aiheuttaneen stressiä, joka oli osalla vastaajista lisännyt peliajatuksia. Vastaajat kertoivat pelkäävänsä hieman retkahtamista muun muassa poikkeustilanteen aiheuttamien taloudellisten haasteiden vuoksi.

”Pelkään, että tilanteen pitkittyessä tämä kotona vietettävä aika saattaa laukaista pelihimon --”

Rahapelejä yli 12 kuukautta pelaamatta olleet eivät eritelleet poikkeustilanteen aiheuttamia mahdollisuuksia pelaamisen hallinnassa - luultavasti siksi, että pelaamattomuus on jatkunut pitkään ja ollut pysyvää jo ennen poikkeustilanteen alkamista. Toisaalta osa vastaajista kertoi tulevaisuuden aiheuttavan epävarmuutta. Vastaajat mainitsivat myös tarkastelleensa nyt poikkeustilanteessa tuntemuksiaan pelaamisen suhteen, jotta tunnistaisivat mahdolliset riskit retkahdukseen. Lisäksi eräessä vastauksessa mainittiin peliyhtiöiden mainostuksen lisääntyneen huomattavasti poikkeusaikana vastaajan oman kokemuksen mukaan.

” Olen toipumistyötä tekevä, seuraan omia reaktioitani, ja olen tarkkana. Tunnetilat ja vertailuni peliriippuvuus aikoihini.”

K11. Miten tämän poikkeustilan vaikutukset tulisi huomioida pelaajille suunnatussa tuessa ja tiedotuksessa? Millaisesta tuesta tai tiedotuksesta olisi nyt itsellesi hyötyä? (N=64)

Rahapelejä viimeisen kuukauden aikana pelanneet mainitsivat avovastauksissa useimmin toiveen, ettei peliautomaatteja enää avattaisi poikkeustilanteen jälkeen tai ne siirrettäisiin vain pelisaleihin. Lisäksi vastaajat ehdottivat erilaisia ulkoisia rajoituksia netissä pelattaviin rahapeleihin, sillä he olivat huolissaan pelaamisen siirtymisestä nettipeleihin poikkeusaikana. Vastaajat toivoivat myös rahapelaamiseen liittyvän mainostuksen lopettamista ja sen sijaan pelaamisen riskeistä tiedottamista. Konkreettisenä apuna vastaajat mainitsivat erilaiset vertaistuen muodot, kuten esimerkiksi ryhmät ja chatit. Samoin he toivoivat ammattilaiskeskusteluja ja nostivat myös esiin etäpalveluiden tarpeen erityisesti poikkeustilanteessa ja jatkossa.

” Pelikoneet tulisi pitää kiinni. ”

Rahapelejä 1-3 kuukautta pelaamatta olleet mainitsivat huomioitavaksi asiaksi vastauksissaan peliautomaattien sulkemisen kokonaan poikkeustilanteen loputtuakin, samalla tavoin kuin rahapelejä viimeisen kuukauden aikana pelanneet vastasivat. Lisäksi tilanteeseen kaivattiin tiedotusta erilaisissa kanavissa. Tiedotuksen sisällöiksi ehdotettiin muun muassa lisätietoa esto-ohjelmista ja tukea pelaamattomuuteen. Konkreettista apua toivottiin myös keskusteluavun, nettiterapian, vertaistuen ja läheisten tuen muodossa.

” Terapiasta ja ajatusten vaihdosta muiden samankaltaisten pakonomaisten ajatuskuvien kanssa painivien kesken. ”

Rahapelejä 4-6 kuukautta ja 7-12 kuukautta pelaamatta olleet mainitsivat vastauksissaan hyväksi tuen muodoksi tiedottamisen ja vertaistuen. Lisäksi vastauksissa mainittiin muun muassa tukihenkilötoiminta, lisätieto esto-ohjelmista, sekä verkkovälitteisen avun kehittäminen.

” Eristäytymisen ja yksinäisyyden lisääntyessä, yhteisöllisyyden ja vertaistuen painottaminen verkossa.”

Rahapelejä yli 12 kuukautta pelaamatta olleet mainitsivat vastauksissaan toiveen videovälitteisistä ryhmistä. Myös automaatti- ja nettipelaamisen estäminen ja lopettaminen nostettiin vastauksissa esille. Tiedottamisen nähtiin olevan hyödyllistä yleisellä tasolla, erityisesti ongelmallisesti pelaaville. Aiheen esillä pitäminen ja yhteydenotot koettiin myös vaikuttavana.

” Pienikin yhteydenotto on minusta aina hyväksi. --”